

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 17. aprila 1987 - Leto XXXIX. - Štev. 8. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Neizbežen razpust parlamenta in nove volitve

Naredimo konec neokusni zgagi!

Volitve bi bile res nepotrebne, če bi se nič ne spremenilo — KD in PSI že sedaj mislita na novo zavezništvo, ki ga moramo preprečiti — Ponovna odložitev sprejetja zaščite slovenske manjšine, ki jo ustava obljublja že celih 40 let.

Skoraj nobenega dvoma ni več. Ko se še ne bo posušilo črnilo naših komentarjev, bo predsednik republike Cossiga tudi formalno potrdil razkroj dosežan je vladne koalicije in razpustil parlament. Formalno bo torej Cossiga podpisal potrdilo o smrti petstrankarske koalicije, ljudstvo naj se na volitvah izreče o možnosti nove koalicije, nove vladne večine. Kajti nasmiselno bi bilo glasovati vedoč, da se nam pripravlja podobna ali še slabša godlja. To je najbrž namen dveh komedijantov (Craxija in De Mite), ki sta pred vso Italijo zaigrala strašen spor, hkrati pa vsem obetata, da bosta po volitvah obnovila če že ne isto, vsaj podobno zavezništvo. To bi seveda bila velika prevara, na katero že sedaj opozarjamo volilce, ne samo naše, temveč volilce vseh političnih teženj. Predčasne volitve so nekaj izjemnega in torej izjemna je odločitev volilca, ki mora parlamentu svetovati, kakšno vladno naj izvoli iz svoje srede, kakšna programska zavezništva in koalicije izlušči iz razvejanega sistema strank in skupin.

To je bistvo. In jasno postaja, že sedaj, kaj posamezne stranke namerava-

Stojan Spetič

jo storiti.

Demokristjanom gre za to, da ohranijo oblast, s katero neprekinjeno razpolagajo že vso poveljno obdobje.

V tem okviru jim res ni veliko mar, katerega zaveznika si bodo podredili. Najbrž bi bili pripravljene nuditi socialistom tudi predsedstvo vlade, če bodo ti uresničevali njihove programske izbire, kot doslej.

Socialisti so že med vladno krizo javno pokazali, da sploh ne razmišljajo o kakšni drugi vladni večini, čeprav priznavajo, da se je petstrankarsko zavezništvo razkrojilo in sedaj razpada. Ko je KPI s svojim tajnikom Natto poskusila preveriti, ali je Craxi resno mislil na kongresu v Riminiju, ko je predlagal oblikovanje «referendumske vlade», je bilo vsem jasno, da PSI tega noče. Naslednjega dne je izvršni odbor PSI skupaj s socialdemokrati povedal, da vztraja pri oblikovanju Andreottijeve vlade, če bi ta pristala na referendumu. Z drugimi besedami, tudi socialistom so bile

pri srcu predčasne volitve, referendumu pa so bili le pretveza za polemiko. Zato so tiho obšli predlog KPI o referendumski vladi in večini.

Zato je že sedaj jasno, da bodo socialisti sicer vodili zelo polemično volilno kampanjo, hlinili ostro rivalstvo do krščanske demokracije, vendar bodo imeli v mislih predvsem novo vladno prav s KD in sredinskimi zavezniki. Preko Rubikona združene levice ali reformističnih alternativ, o katerih govori Nicolazzi, si Craxijeva stranka še ne upa.

Komunisti smo bili prepričani, da so predčasne volitve nepotrebne. Nujna je bila večina laičnih in levičarskih strank, ki bi zagotovila izvedbo referendumov in privedla do konca zakonodajno dejavnost tega parlamenta. V resnici se cela kopica problemov prenaša na novo zakonodajno dobo. Med temi tudi razprava o zakonski zaščiti slovenske manjšine, ki očitno ne bo odobrena niti ob 40-letnici republiške ustave in njenega 6. člena. kakšna sramota!

Kaj storiti sedaj? Če bodo volitve, kot vse kaže, namesto referendumov že sredi junija, se moramo nanje temeljito pripraviti. Vedeti moramo, da je cirkus radijskih in televizijskih izjav, pokerskih bluffov in navideznih polemik v režiji Craxija in De Mite gotovo vzbudil ljudski gnev, pa tudi veliko zmedo. V tej zgagi je KPI najboljše jamstvo zares naprednih političnih izbir, premošitve sedanje razpadle večine in nastanjanja novih razmer. To pa bo odvisno od razmerja sil v veliko večji meri kot od same politične volje. Kajti samo velika in močna KPI lahko utre pot oblikovanju napredne in laične večine, ki naj v Italiji uresniči potrebne reforme in moralizacijo javnega življenja. V naspotnem primeru nas čaka nadaljevanje petstrankarske zgage.

Manifestacija KPI za delo in pravičnejše pokojnine je zbrala na trgu Unità in po mestnih ulicah delavce in upokojence vse dežele.

Šagra prevarantov, ali kako je čez noč osirotel sen. Garibaldi

Tako je pač, da nam že tretja pomlad zapored prinaša novo nacionalistično gonjo proti zaščiti naše manjšine. Vsakokrat se v sredstvih javnega obveščanja najde kdo, ki objavi «zadnji osnutek zaščite», zastraši prebivalstvo z raznimi simboli dvojezičnosti in sproži javno kampanjo. Cilj: ustrahovati politične stranke «v imenu volilcev», jih prisiliti, da se umaknejo (in kdor je plah se kaj rad umika) ter tako preprečijo nadaljevanje razprave. Konec koncev je to praksa, stara že nekaj desetletij. Vsaka repriza je obrodila dober rezultat, marsikdaj tudi zato, ker so bili režiser, igralci in publika v glavnem eni in isti. Po domače povedano, nekdo je skrivaj sprožil kampanjo, da bi se nato lahko skliceval nanjo in opravičeval svoj politični umik...

Prav je, da spomnimo na pretekle izkušnje. Najprej so tržaški šovinistični krogi sprožili kampanjo proti osnutku tovarišice Grbčeve. Tedaj jim je šlo, da ustvarijo podlago za bodoče nastope, obenem pa, da preprečijo začetek parlamentarnega postopka.

Dejansko jim je uspelo, saj se stvari niso premaknile z mrtve točke, nekako do naše travniške manifestacije pomladi 1984, torej pred tremi leti.

Naš Trvnik je torej sprožil «iter» zaščitnih zakonov, vendar so nasprotniki takoj sprožili protikupe. V prvi vrsti kampanje dezinformacije in izkrivljanja, kakor tudi ustrahovanja strank vladne večine. Sprožili so teorije o nujnosti «okvirnih zakonov», ki naj bi zadržali status quo, ali pa zahtevali poprejšnje preštevanje naše manjšine, češ da ni jasno, kje smo in koliko nas je.

Zapleti v zvezi z napovedanimi vladnimi osnutki in zavlačenje v zvezi s Craxijevimi beograjskimi obljubami so znani. Spomniti pa vendar velja, da je minister Vizzini v določenem trenutku vendarle pripravil svoj delovni osnutek «vladnega zakona». Tudi tega, ki naj bi bil strogo «rezerviran», so objavili in razčlenjevali s svojimi tolmačenji italijanski šovinsti, predvsem listarsko-gramozonsko-fašistični «odbor za zaščito italijanstva». Vizzinijev osnutek je propadel pod težo kampanje... Potem se je dela lotil sen. Garibaldi (PSI), kateremu je vladna večina poverila dolžnost, da usklajuje obstoječe zakonske predloge KPI, PSI, KD, PPTT (za SSK), Neodvisne levice in Proletarske demokracije. Garibaldi je pri tem izhajal, čeprav tega ni odkrito priznal, iz gradiva Cassandrove komisije in si vzel kot podlago nekaj zakonskih mehaniz-

mov, ki pa so jih Slovenci že tedaj, skoraj sedem let je že minilo, odločno odbili in zavrnil. Tako je torej sen. Garibaldi pripravil, baje s sodelovanjem uradov predsedstva vlade, svoj «delovni osnutek». V dveh besedah bi lahko rekli, da je osnutek nedorečen in omejitven do skrajnosti, saj dejansko ne nudi trajnih jamstev ali pravic, pač pa možnost pridobivanja teh pravic na osnovi mehanizmov političnega odločanja. Po domače povedano, o naših pravicah bi odločali (v zaporedju) vlada, deželni svet in posamezni občinski sveti. Slovenci kot manjšina pa bi ne imeli niti možnosti soodločanja. Glede ozemeljske razsežnosti zaščite je predlog nejasen, glede vsebine pravic pa je tak: nudi nam neko prodobno zaščito tam, kjer je najmanj potrebujemo (pred policijo in sodišči), najmanj pa glede rabe jezika v javnosti in glede zaščite ozemlja in gospodarstva na njem.

Vsekakor pa je Garibaldijev delovni osnutek vendarle korak naprej v postopku, saj pomeni osnovo za nadaljno razpravo. Seveda, če bi se razprava zares nadaljevala. Toda vrabci na strehi že čivkajo, da se je življenska doba parlamentu iztekla in se pripravlja volilna kampanja. Razpust parlamenta pa sam po sebi izniči vso njegovo zakonodajno dejavnost. V bistvu bo potrebno v novi zakonodajni dobi začeti vse znova. Jovo na novo!

Prav zato je nesmiselno, da so čez noč objavili Garibaldijev delovni osnutek in sprožili okoli njega tako živahno in obvezujočo razpravo. Razen če ne gre nacionalistom za to, da preokostuirajo pozicije za novo zakonodajno dobo, izsilijo od vladnih strank obvezo, da ne bodo šle preko meje. In to mejo premikajo nevarno navzdol, krepko pod že najnižjo mejo osimskih obvez!

Tudi analfabeti vedo, kdo usmerja «Meridiano», ki je Garibaldijev osnutek z običajno zlobno interpretacijo vinjet prikazal naivni in občutljivi tržaški javnosti: dvojezični grb z napisom Trieste - Trst, občinski delavec, ki briše na-

pis Trieste in ga spreminja v Trst, dvojezični napis na sodnijski tribuni...

V Trstu je završalo. Demokristjani, ki so objavo osnutka navdihnili, so prvi zakokodakali in povedali, da je zanje «nesprejemljiv» in pretiran. Kajti KD ne sprejema drugih kompromisov, razen pristanka na demokrščanski osnutek, ki žrtvuje Beneško Slovenijo in mestna jedra v zameno za peščico pravic.

Sledile so laične stranke, ki so itak vedno nasprotovale vsakršni zaščiti Slovencev. Liberalci so bili najglasnejši, da bi prekričali republikance, ki so nam bili sovražni od vekomaj. PSDI je obrnila celo hrbet Vizziniju, ki je socialdemokrat, kaj bi ne obsojala Garibaldija?

Končno socialisti, ki so se še pred nekaj tedni srečali z Garibaldijem in podtajnikom Spinijem v Rimu in nato zagotavljali Slovincem, da bodo Garibaldijev osnutek izboljšali. Ko je v Trstu udarila strela z jasnega, so se takoj preplašili in obrnili hrbet Garibaldiju in Slovincem hkrati. Zatajili so svoj delovni osnutek in svojega senatorja... Zakaj? O tem pozneje.

Kajti vsi ti dogodki postajajo nerazumljivi, če nam ni jasno politično dogajanje, se pravi dogovarjanje o predčasnih volitvah in kandidaturah. V vladnih strankah je glavni problem, kdo bo v Trstu pobral dediščino Liste za Trst in prejel čimveč njenih glasov.

Prvi so socialisti, ki že nekaj mesecev vodijo pogajanja z Listo. Znane so govorice, da nameravajo kandidirati v senat «poletnega župana» Arduina Agnellija pod geslom «italijanskega senatorja dajmo Trstu». Agellija bi Lista za Trst podprla, v zameno pa bi PSI kandidirala v poslansko zbornico vidne osebnosti LpT, kot so bivši bojevnik salojske republike Gambassini ali župan Staffieri, znan po svojih šovinističnih izbruhih v «Rossettiju».

V teh pogojih se mora PSI čez noč preleviti v stranko, ki bi znala zabrenkati na nacionalistično, protislovensko dušo volilcev Liste za Trst. In res se je zgodilo, da so vsedrjavni referent za

Ob praznovanju 1. maja so v pripravi

sledeče pobude:

Trebče: 30. aprila, ob 20. uri srečanje s tov. Jelko Gerbec
Križ: praznik 1., in 2. maja - 1. maja ob 17.30 govorita

Ugo Poli in Stojan Spetič

Naselje Sv. Sergija: praznik 1., 2. in 3. maja - 1. maja ob 17.h govori tov. Claudio Tonel

Barkovlje: pri Rumeni hiši praznik 1. maja

krajevne probleme Giusy La Ganga, sicer znan predvsem po raznih škandalih v katere je sistematično vpleten, deželni tajnik PSI in pokrajinski voditelj PSI v Trstu izjavili, da se z Garibaldijevim osnutkom nikakor ne strinjajo. Bogne-daj, da bi jim res uspelo spraviti v parlament svoje kandidate, saj bi le-ti postali glavna prepreka nadaljevanju razprave o zakonski zaščiti naše manjšine!

Tem stališčem se je uprla tudi slovenska komisija PSI, ki pa očitno v tem trenutku igra predvsem vlogo vpajočega v puščavi. Sam Igor Tuta, ki je najdlje

vneto zagovarjal izbire novih voditeljev, je moral v intervjuju za «Primorske novice» spegovoriti celo o možnosti izstopa slovenskih socialistov iz PSI.

Značilno je, da so se socialisti v svoji izjavi sklicevali na načela «ugotavljanja in gostote» pri odmerjanju pravic naši manjšini. Proti temu je polemizirala SSK, ki hlina, da ne pozna besedila sporazuma o tržaških upravah, ki določa prav ta (za nas nesprejemljiva) načela o ugotavljanju manjšine. Kdor v SSK polemizira s socialisti zaradi sklicevanja na načela «privilegijev večine» in ugo-

tavljanja, to dela upajoč na pozabljenost ljudi. Konec koncev se ta načela tržaških koalicij niso spremenila niti po «preverjanju» v pustnih dneh.

Sedaj je vse spet na kocki. Senator Garibaldi je v Riminiju tožil, da so ga vsi zapustili na cedilu, predvsem pa njegova stranka. Sedaj se boji, da mu bodo med volitvami v njegovem okrožju postregli z lepaki, ki bi ga obtoževali, da «Garibaldi izdaja domovino»... Kaj takega!

st.s.

V Pordenonu od 23. aprila do 3. maja

Vsedržavni festival Unità na temo vojaške službe

Že prihodnji teden se pričinja sezona festivalov Unità, tokrat v naši deželi, na temo, ki je zadnje mesece polnila strani časopisov: vojaška služba in številni problemi ki, se v njej pojavljajo. Program je zelo bogat, saj je vsak dan predvideno eno ali več srečanj in seveda razstave, glasba za vse okuse in seveda hrana ter pijača.

Naj začemo pri razstavah, ki so tri:

Novo orožje (zgodovina jedrske oborožitve, 148 panojev, ki so jih pripravili dežela Piemont in turinska univerza Plitecnico), «L'italico ardore» (fotografska razstava Giannija Berengo Gardin in Angela Palme), Vojska in potres (fotografska razstava o drugačni vlogi vojske). Poleg teh si bomo lahko še ogledali več razstav raznih slikarjev in fotografsko razstavo o Nikaragvi.

Srečanja in razprave:

24. aprila ob 20.30: Meje miru in denuklearizirana področja

25. aprila ob 16.30: Srečanje z vojaki
ob 18.30: Civilno služenje vojaškega roka
ob 20.30: Zvezdne vojne? Ne, hvala!

26. aprila ob 11. h: Antonio Gramsci 1937-1987
ob 20.30: Teritorij - Sta obramba in civilna družba res nezdržljivi?

27. aprila ob 18. h: Ženske v vojski?
ob 20.30: Leto dni nevarnega življenja?

28. aprila ob 18. h: Černobil po enem letu

29. aprila ob 18. h: Italijansko orožje ubija povsod
ob 20.30: Državna suverenost in status Nato baz v Evropi

30. aprila ob 18.30: Premagati mednarodni terorizem
ob 20.30: Mass-media in vojska

2. maja ob 20.30: Reforma vojaške službe

3. maja ob 10. h: Odpornišтво in vojska
ob 18. h: Prizadevanja za mir v Furlaniji-Julijski krajini
ob 17. h: zaključna manifestacija

Glasba in predstave:

23. aprila ob 21. h: Tisti zadnji dan, film, K. Lopušanski, SSSR 1986

ob 18. h: Country-Rock-Folk: Jimmi Sliwin in Hart Times

24. aprila ob 21. h: ples s Salvinom in njegovim orkestrom

25. aprila ob 20. h: Larry Conklin, John Vaughan, Jonny & Drivers
ob 21. h: ples z Gli amici di periferia

26. aprila ob 21. h: ples z orkestrom Maria Galbucci ali disko glasbo

27. aprila ob 21. h: Acta general de Chile, film, M. Littin, Chile 1986 - prvi del

28. aprila ob 21. h: drugi del filma

29. aprila ob 21. h: Mir in vojna, film, ZNR 1983
ob 21. h: Chiamatemi Kowalski - gledališka predstava Rossi e Riodino

30. aprila ob 21. h: ples z Matador

1. maja ob 21. h: Ples z orkestrom Celso e i folk di Romagna
ob 14.30: glasbeni natečaj: Deme Agua, Green Mamba, Part Time

2. maja ob 21. h: ples z La nazionale del liscio
ob 18. h: John Shanahan, Regine Tichel, Peter Corbet
ob 21. h: Peter Bender Wyoming

3. maja ob 21. h: ples z New Batidas sdf

V nedeljo, 3. maja, organizira VZPI - A.N.P.I. izlet na festival ob priliki nastopa Tržaškega partizanskega pevskega zbora in udeležbe v razpravi na temo Odpornišтво in vojska. Informacije na sedežu VZPI.

Srečanje vzhodnokraškega rajonskega sveta z županom

Staffieri hoče biti župan vseh

Ko je v četrtek, 2. aprila, prišel v Prosvetni dom na Opčinah župan Staffieri, je bila dvorana še prazna. Toda, kot se je ob prejšnjih napovedanih srečanjih hitro raznesel glas, da župana ne bo, se je tokrat bliskovito razširil, da je prišel. In občinstvo je v slabe pol ure napolnilo dvorano. Prebivalci italijanske narodnosti sicer niso bili številni, toda, kako naj bi bili, ko tržaški dnevnik ne smatra za potrebno, da jih o srečanju informira? Nad tem se je zgražal tudi sam župan, ki je «že naročil pristojnemu, naj piše dnevniku protestno pismo

Tatjana Čuk

za obnašanje, ki se lahko označi le kot neumno».

Takšnih spretnih odgovorov smo na srečanju slišali, rasnici na ljubo, veliko. In, še vedno resnici na ljubo, slišali smo jih veliko tudi od prejšnjih županov, a kaj, ko lepim besedam niso nikoli sledila dejanja? Bo s tem županom bolje? Staffieri «ne more odgovarjati za dejanja svojih predhodnikov (citiramo)»,

obljublja pa, da bo drugače, če bo lahko dovolj časa ostal na tem mestu, na čelu občine, ki jo močno omejuje okostenela organizacija, pomanjkanje osebja, ki potrebuje popolno preureditev. Toda takšna preureditev zahteva čas: ne mesece, dolga leta! Kot primer slabega funkcioniranja je navedel, v odgovor na vprašanje prenosa dokumentacije in pristojnosti že leto starim odborom za ločeno upravljanje jusarskih zemljišč, da je sam čakal odgovor na svoje preprosto pismo nekemu odborniku dobrih šest mesecev, in za to ni mogel kriviti nikogar.

Od srečanja je preteklo že petnajst dni. V Piccolu nismo zasledili (morda je bilo objavljeno v kakem skritem kotičku, kot so večinoma vesti, ki uredništvu niso všeč?) protestnega pisma nad neinformiranjem, v sklepah občinskega sveta smo pa zasledili dotacijo za popravila bazovske fojbe, edini temi, o kateri je publika glasno izrazila negotovanje na srečanju, sicer res na neprimeren način, tako da županu sploh ni dovolila priti do besede, kar je sam znal zelo lepo izkoristiti. Na izvedbo ostalih obljub še čakamo.

Čakamo na ureditev treh spomenikov žrtvam fašističnega terorja, za katero je v občinskem proračunu že predviden izdatek, kot je povedal Staffieri. Toda ta izdatek je v proračunu že dolgo let, opravljenih del pa še nismo videli.

Čakamo na infrastrukturo v novih predelih Opčin: ceste, razsvetljavo, greznice, zelene površine, polifunkcionalno središče za potrebe konzulte, zdravstvene službe in drugih socialnih uslug. Po pravilu se vse to naredi, ali vsaj pripravi, preden se sploh izda dovoljenje za gradnjo hiš. Toda hiše tu stojijo že dolga leta, medtem ko je «načrt za mrežo infrastrukturo na dobri točki, manjkajo sicer za njegovo izvedbo potrebne milijarde». V novem predelu Opčin že dolgo čakajo tudi na lekarno. Končno je dovoljenje prišlo, žal pa stoji nova lekarna v središču stare vasi, tristo metrov od obstoječe. Župan problem pozna in bo naredil vse, kar je v njegovi pristojnosti.

Čakamo na metanizacijo, ki je tudi že v razviti fazi načrtovanja, po katerem bi metanovod moral doseči Bazovico, od tod pa vse osale vasi. Toda za ta dela ni odgovorna občina.

Občina ni pristojna niti za vprašanja slovenske manjšine: o njeni zaščiti mora odločati parlament. Župan v tem slučaju nastopa kot upravitelj, ne kot

Izjava sekcij KPI vzhodnega Krasa

Sekcije KPI vzhodnega Krasa z zadovoljstvom ugotavljajo, da je rajonskemu svetu uspelo po dolgih prizadevanjih vzpostaviti pogostejše in plodnejše stike s tržaškimi upravitelji, kar je privedlo tudi do srečanja z županom Staffierijem, ki je bilo 3. aprila v prosvetnem domu na Opčinah.

Žal pa ne more z istim zadovoljstvom oceniti srečanja samega, kajti župan ni dal enega samega jasnega in nedvoumnega odgovora na brezštevilna nerešena vprašanja Opčin in drugih vasi vzhodnega Krasa, s čimer je dokazal, da ne pozna razvejane problematike teh krajev in da se tudi ni dovolj potrudil, da bi jo spoznal. Z odgovori na politična vprašanja, zlasti kar zadeva narodnostno sožitje, kar je za Opčine bistvenega pomena, in kar zadeva pravice slovenske narodnostne skupnosti, pa je župan še enkrat dokazal, da ne on, niti njegova politična grupacija in ne koalicija, ki ga je izvolila, nimajo najmanjše volje, da bi ta vprašanja ugodno rešila.

Sekcije KPI vzhodnega Krasa zato smatrajo, da takšni odgovori župana Staffierija v celoti odražajo popolno neobčutljivost, nepremičnost in nesposobnost sedanje občinske uprave za učinkovito in pravično upravljanje mesta in njegove okolice. Zato si od takšne uprave občani vzhodnega Krasa nimajo kaj pričakovati. Da se to stanje spremeni v našo korist, je nujno okrepi komunistično partijo.

tajnik stranke, ki je nastala in se ohranja skoraj izključno na parolah proti Slovincem in sodelovanju z Jugoslavijo. Kvečjemu, potem ko je deklariral, da hoče biti župan vseh, izkoristi reakcijo publike na izivanje MSI z vprašanjem fobj, zato da izkrivljeno soglašja s predstavnikom KPI v rajonskem svetu, Wilhelmom, da za to časi niso zreli. (Tovariš Wilhelm je namreč govoril o tem, da časi niso zreli, ker si od takšne upravne večine ne moremo pričakovati nič boljšega kot od prejšnjih.) Vsekakor

naš župan «ne razume tolikih strahov, tako na eni, kot na drugi strani: kot bi moralo biti normalno, da se postavlja dvojezične table, bi se Slovenci ne smeli bati preštevanja». Gledanje na zahteve slovenske skupnosti je torej bilo izraženo dovolj jasno, saj je kot drugi primer navedel dogajanje okrog sinhrotrona, kjer naj bi se postavljalo zahteve po protivrednostih kot da bi s postavitvijo tega stroja občina namenoma storila škodo slovenski skupnosti. Od kdaj se povrača le namerno storjena

škoda? Ni zakonsko določeno, da je vsako škodo treba povrniti?

Seveda, srečanje je bilo prekratko, da bi se razčistila vsa vprašanja. Med drugimi obljubami je bila tudi ta, da bo takšnih srečanj še in da lahko organizacije vedno prosijo za razgovor z županom v občinski palači. Tudi za nas bo našel čas, kot ga je našel, da je prišel na ta sestanek, zaradi katerega je moral odpovedati udeležbo na srečanju s predstavniki sosednje republike Slovenije.

«TOVARIŠICA SERENA» NA KRASU...

Velika novost v organizaciji naše partije so računalniki. Končno smo jih dobili tudi v Trstu. Vanje smo spravili ogromni arhiv podatkov, ki je potreben za normalno dejavnost politične organizacije, kot je naša. Tudi seznam in podatke vseh članov.

In vendar mi niti na misel ni prišlo, da bi vprašal računalnik, naj mi posreduje nekaj več podatkov o «tovarišici Sereni», ki je prejšnjo sredo razgibala noč na radiu Opčine.

Pravzaprav je bila oddaja posvečena problemu «fobj». V studiu so bili, poleg občinskega svetovaleca TG Paola Parovela, še zgodovinarja Galliano Fogar in Samo Pahor, Hilarij Sosič in nekateri drugi. Kot običajno je oddajo nenehno prekinjal telefon, preko katerega so posamezniki pripovedovali svoje vtise o najrazličnejših problemih. Pri tem so vsebinsko pogostoma šli na stranpota in tako razbijali tematsko enotnost oddaje. Seveda je šlo za posege, ki so se tikali povezanih tem, predvsem vprašanja sožitja med Italijani in Slovenci v naših krajih.

Med vsemi je izstopala «tovarišica Serena». Sama se je predstavila tako: «Sem razmeroma mlada, aktivistka komunistične partije že nekaj let, čeprav me nekatere stvari motijo...» Potem je povedala, kaj jo moti: «Moti me, ker moram na Krasu in v okolici poslušati komunistična zborovanja v jugoslovanskem jeziku... Jaz sem odrezana, celo v rocolski sekciji... Tu smo vendar v Italiji, čemu govorijo samo po slovensko». Nekdo ji je svetoval, naj bi se naučila po slovensko, a je takoj odvrnila, da bi se raje učila angleško. «Kaj mi bo jezik, ki ga govori tako malo ljudi. Saj so v Afriki pomembnejši narodi...» Serena je še dodala, da so njeni starši Italijani, pravzaprav «italianissimi».

Zanimivo je, da je nato marsikdo čutil potrebno komentirati zmedene izjave «tovarišice Serene». Tako smo lahko slišali začudenje nekoga, ki se sprašuje, kako vzgaja partija svoje člane in aktiviste, če se lahko pojavi dekle s takimi stališči.

Nihče ni, niti za trenutek, podvomil v istovetnost gospodične, čeprav jo je izdajalo marsikaj. Edino nekemu, ki je telefoniral (torej ni bil v studiu), se je zdelo potrebno poudariti, da ima KPI na Krasu in okolici dvojezične nastope in zborovanja. Če se torej dekletu ni zdelo potrebno in koristno poslušati slovenskega govora, bi malo počakala, dokler ne spregovori italijanski govornik.

Poslušalec, ki je očitno naš volillec, je pozabil povedati, da KPI dosledno prireja svoja zborovanja v obeh jezikih, tudi na trgu Unità in ne samo na Krasu ali v Rocolu. Pravzaprav je KPI s svojimi zborovanji na velikem mestnem trgu prekinila dvajsetletno prakso, ki se je pričela z znano prefektovo prepovedjo slovenskih zborovanj. Tudi tedaj sta bila predvidena dva govornika: sen. Terracini in poslanka Bernetič.

Ker oddaja zasebna radijska postaja z Opčin, bi prisotni v studiu (tudi odv. Berdon) najbrž morali vedeti, da je nekaj let bila tajnica openske sekcije KPI prof. Patrizia Vascotto, Italijanka, ki se je iz spoštovanja do okolja in sosednjega naroda lepo naučila slovensčine in je celo sama, na javnih zborovanjih, go-

vorila tudi po slovensko. Bila je posebljen primer dvojezičnosti!

Zato naj nam bo dovoljeno podvomiti, da je «tovarišica Serena» kdajkoli bila v kaki partijski sekciji. Iz njene pripovedovanja in argumentiranja bi sklepali, da je njen «aktivizem» nekam izmišljen. Lahko bi si upali trditi, da jo način izražanja izdaja. Kajti ne tajimo, da so tudi med komunisti ljudje, ki ne razumejo slovensčine ali ne poznajo politike KPI za zaščito slovenske manjšine, čeprav bi se nam zdelo zelo čudno. Da bi pa kdo izmed komunističnih aktivistov govoril z zaničevanjem o slovensčini, jo primerjal z afriškim narečjem in hvalil svoje «italianissime» starše, ta je res bosa.

Upali bi si trditi, da je «tovarišica Serena» zelo verjetno izmišljena karikatura, ki je dala povod za nekaj nesprijemljivih namigov in špekulacij na račun resnične politike KPI.

Čudi nas samo to, da se nikomur v studiu ni zdelo potrebno provprašati «tovarišico Sereno» nekaj več o njeni izmišljeni partijski dejavnosti. Bila je kot naročena vsakomur, ki je hotel (pred verjetnimi volitvami) zasejati zmedo in razdor med našimi volilci.

Komu to služi?

Deželni inštitut za raziskave pri C.G.I.L.
za Furlanjo-Juljsko krajino
organizira VII fotografski natečaj na temo:

ČLOVEK, NJEGOVO DELO, BOJI IN OKOLJE, V KATEREM ŽIVI

Natečaj obsega 4 sekcije:

1. Črno-bele slike
2. Barvne slike
3. Slike izpred leta 1950
4. Slike o okolju, kjer se odnos do narave prikaže kot enega od osnovnih pogojev za razvoj človeštva. Slike so lahko barvne ali črno-bele.

Udeleženci lahko predložijo svoje izdelke in prejmejo dodatne informacije na sedežu C.G.I.L. v Trstu, ul. Pondares 8, telefon (040) 750431 interna 222, od 4. do 29. maja letos.

Spremeniti družbo, ki zavrača ostarele

Ko govorimo o ostarih se včasih niti ne zavedamo, da pravzaprav govorimo o enem izmed velikih dosežkov toliko opevanega znanstvenega napredka in delavskih bojev, ki so omogočili spremembo načina življenja širokih mas toliko na bolje, da smo v osemdesetih letih prešli od srednje življenske dobe 42 let na več kot 70.

To je bilo izhodišče razprave v okviru srečanja o vprašanju ostarelih v Trstu, ki ga je organiziral deželni komite KPI 31. marca.

Toda daljšanju življenja, ki ga spremlja tudi močan padec rodnosti, družba ni bila kos. Tako so ostareli postali problem, eno najtežjih vprašanj, ki jih morajo reševati razvite družbe. Trst zaseda v tem okviru eno od prvih mest, saj je 30% prebivalstva prekoračilo 60 let. 17.766 oseb nad 65. letom živi samih in ta podatek daje pravo razsežnost vprašanja. Kajti biti stari samo po sebi ni problem, problem postane, ko to pomeni biti sami, z nizkimi dohodki, bolni, v stari hiši, brez dvigala in ogrevanja.

Problemi, ki jim družba ni kos, smo rekli. Ki se rešujejo v glavnem v okviru družine, za tistega, ki jo ima, in ki ni preveč ponosen, da bi prosil za pomoč. Ko govorimo o prehitrem tempu razvoja danes, govorimo tudi o tem. Še pred nekaj desetletji so stari imeli v družbenem življenju važno vlogo: na osnovi svojih izkušenj so lahko svetovali in učili mlade na vseh področjih; danes je situacija obrnjena na glavo. Nujno?

Po našem mnenju, je v uvodnem poročilu podčrtala tovarišica Ester Pacor, je nujno, da ločimo pojma biološkega in družbenega ostarevanja. Če se na področju biološkega ostarevanja vsak dan pojavljajo nove možnosti ne le daljšega, ampak tudi boljšega življenja, je družbeno staranje še vedno velik in šokanten kvalitativni skok, ki ga predstavlja upokojitev. To pojmovanje je treba nujno spremeniti v kulturni in družbeni sferi. Ne da bi hoteli mistificirati vloge, ki jo ima v življenju zaposlitev, je to vendar važen element vključitve posameznika v družbo. Komunisti se zato borimo, da upokojitev ne bi pomenila ekonomsko, družbeno in osebno deklasiranje človeka: za upokojence predlagamo možnost delne zaposlitve in ovrednotenje njihovih družbeno pomembnih aktivnosti v obliki prostovoljnega dela.

Vključevanje upokojencev v prostovoljne dejavnosti je v nekaterih krajih že realnost (ne na tržaškem, s svojimi upravnimi večinami), kjer krajevne uprave ustanavljajo na primer zadrage za nadzorovanje parkov ali muzejev.

Problem, ki se prikaže v drugačni lu-

či, če ga gledamo z zornega kota ostarelih, je stanovanje. Poleg splošnih značilnosti tega vprašanja, kot so stare zgradbe brez modernih uslug (gretje, dvigala) ali pojav izгона, ki ima za ostarelo osebo tragične dimenzije, se tu postavlja vprašanje opremljenosti mesta samega: prevozi, oddaljenost trgovin, zdravnikov in drugih bistvenih uslug, popolno pomanjkanje zbirališč, kjer bi osamljene osebe lahko navezale medsebojne stike.

Ločitev novih družinskih jeder mladih od družine staršev in tudi stanovajska osamosvojitve neporočenih mladih je pojav, ki je zajel že ves razviti svet. To postavlja urbanističnemu načrtovanju nove naloge: potrebno je veliko število manjših stanovanj. Vsi ti problemi, ki jih moramo povezati še z vse večjo

zaposlitvijo žensk (ki torej ne morejo več nadomestiti kot v preteklosti socialne službe) se danes kopičijo. To je tudi razlog za pretirano hospitalizacijo ostarelih. Po zadnjih podatkih plačuje naša država za ostarele ki so «parkirani» v bolnicah, 5 tisoč milijard. S primernimi službami, kot so day hospital, oskrba na domu in podobne, bi se lahko dve tretjini teh takoimenovanih nepravilnih bolnikov lahko zdravilo doma. Državni in deželni zdravstveni načrti predvidevajo ukrepe, ki bi hospitalizacijo zmanjšali na polovico. Toda to se danes izvaja tako, da bolnika po pozdravljeni akutni fazi bolezni enostavno odpustijo, ne da bi se kdaj vprašal, kako potem, ko ni teritorialnih struktur za rehabilitacijo in drugih dostopnih oblik oskrbe. Bolezni tako postanejo kronič-

Dolina, 11. in 12. aprila 1987: že tradicionalni spomladanski sprehod v dolini Glinščice ob odprti meji, simbol sožitja in dobrososedskih odnosov med državama, kjer se dva dni po stezi prijateljstva srečujejo Slovenci in Italijani, je razburil mračne sile, ki si želijo nazaj v dobo medsebojne mržnje: ko jim ni uspelo ob priliki žalostnih dogodkov na našem morju zastrupiti ozračja v mestu, jim ne preostane drugega kot podlo mazanje spomenikov v varnem naročju noči.

ne in ostarelim ne preostane drugega kot ponovna hospitalizacija v zavodih za kronične bolezni, ki so največkrat njihovo zadnje, nehumano bivališče.

In vendar se pobude za izboljšanje položaja ostarelih danes množijo kot klasične gobe po dežju. Večinoma so to privatne iniciative, dobičkonosne kot malokatera druga. Skrb za nemočne je danes skoraj nekakšna moda: seveda samo za tiste, ki lahko plačajo in to zelo slano. So pa tudi številne pobude resnično človekoljubnih posameznikov, ki v to dejavnost vložijo vse svoje energije, velik del žal za boj proti birokraciji in podobnim težavam. Potrebna bi bila koordinacija in podpora teh prostovoljnih pobud, a to lahko izvajajo le neka javna ustanova.

V našem mestu pa, razen besed, ni bilo storjeno kaj prida. Še nerešenih prošelj za sprejem v občinske domove in zavode Itis je trenutno okoli 180. Služba za oskrbo na domu zajema okoli 650 oseb, katerim nudi srednje 4 ure tedenske pomoči v gospodinjstvu. Za zdravniško in bolniško oskrbo, ki je predvidena že vrsto let, občina in KZE nista še podpisali sporazuma. Vse to kljub zakonskim dosežkom, katerim je KPI veliko prispevala, in obstoječim proračunskim postavkam, predvsem na ravni dežele.

To srečanje se je v našem mestu odvijalo, ob tradicionalnem molku krajevnega tiska, nekako ob robu, kot vse pobude, ki hočejo predstaviti resnične probleme ljudi. Sledila mu je deželna manifestacija KPI za delo in pravičnejše pokojnine, toda vse to se izgubi v vsakdanjem dirjanju, saj upokojenci ne morejo niti stavkati, kaj pa, da bi lahko dosegli kar so, recimo, zdravniki, ki so za uveljavitev svojih zahtev morali leta vnašati kaos v že tako revno javno zdravstveno službo.

Ne, niso tam, da bi varovali kako našo manifestacijo. Tokrat redarji manifestirajo sami pred palačo občine, ki je do njihovih zahtev ravno tako brezbržna, kot do naših. Zahtevo redarjev, da bi se srečali z načelniki svetovalskih skupin, je podprla le KPI s Tržaškim gibanjem, stranke večine so ju pa preglasovale. Mestni redarji, ki morajo izvajati sklepe občine, nimajo pravice, da se z njo pogovarjajo.

Darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši:

Kozina Ota Geni iz boljunca L. 4.000, Štoka Josip s Kontovela L. 14.000, Gergolet Stanko iz Doberdoba L. 14.000, Ota Drago iz Boljunca L. 9.000, Maver Emil s Krmenke L. 7.000, Terčon Venčeslav iz Mavhinj L. 4.000, Andolšek Ivan od Ferlugov L. 9.000, Maver Venčco iz Boljunca L. 4.000;

iz Križa:

Košuta Petrina L. 4.000, Tence Ančko (99) L. 4.000, Košuta Angelo (333) L. 4.000.

V spomin na tovariša Giorgia Jaksetiča in Lauro Weiss prispeva tovariša Vida Gerlanc s Kontovela L. 10.000 v sklad Dela.

ODPRTO PISMO ERNESTU CARDENALU

Spoštovani oče Cardenal!

Tega pisma Vi ne boste brali takoj, saj ga samo objavljamo v našem listu. Prepričan pa sem, da Vam ga bo poslal ali prevedel naš skupni prijatelj in tovariš Janko Messner, slovenski pesnik zatirane Koroške, ki se je — kot sam poudarja — na stara leta zaljubil v malo, revno, bojevito, nežno in gorečo Nikaragvo in njeno revolucijo, poskus sinteze krščanske teologije osvobajanja in marksistične prakse.

Ves svet Vas pozna, oče Cardenal, ker se spominja znanega prizora z papežem, ob njegovem prihodu v Managvo. Slika, televizijski posnetki, so obšli domala ves svet...

Vi, oče Cardenal, ste den izmed najbolj znanih pesnikov trpeče Nikaragve, obenem pa duhovnik, ki s petimi sobrati sedi v «sandinistični vladi» revolucionarne Nikaragve, skupaj s petimi laiki. Med njimi so marksisti, pa tudi pesniški kolegi, kot Sergio Ramirez.

Debeli kardinal Obando y Bravo je večkrat zahteval, da se umaknete iz vlade, češ da je duhovnikom prepovedano zganjati politiko. Vsi vemo, iz lastnih izkušenj, da ni tako. Mi, Slovenci, smo pred vojno imeli v beograjski vladi patra Korošca, ki je bil «duhovnik-žandar». Proslavljal se je s preganjanje, naprednih ljudi, pa ga ni nobena cerkvena oblast suspendirala «a divinis», kot vas je suspendiral mastni kardinal iz Managve. Veste, kardinalovo debelost je Janko Messner v nekem svojem tržaškem predavanju označil kot krivdo, glede na sestradanost ogrmne večine nikaragujskega ljudstva, katerega izčrpava iz leta v leto tuja intervencija plačancev in bivših biričev zrušenega diktatorja Somoze.

No, papež karol Wojtila je bil pred časom v Srednji Ameriki. Rokoval se je z diktatorji in krvniki, klečal na grobu salvadorskega nadškofa Romera, ki je

bil ubit pred oltajem v trenutku, ko so njegovi morilci izvedeli, da ne uživa več podpore Vatikana in je torej postal lahka tarča zločinskih strel. Kot pater Arlan v Čilu... Saj je nekaterim v cerkvi dovoljeno, da kot svetnike častijo samo španske nune ali Popieluszko, ker so bili njihovi morilci «rdeči», pa naj bo to res ali ne.

Vi, oče Cardenal, ste v svoji naivni, rekel bi pesniški naivnosti in nedolžnosti, na letališču v Managvi pokleknil pred papeža, ga prosil očetovskega odpuščanja in hotel poljubiti njegovo roko. Kot če bi bili Vi gobavi ali strupena kača, je papež Janez Pavel II takoj umaknil svojo roko in jo dvignil, Vam zažugal in pretil. Ves svet se spominja karajočega prsta in jeznega papeževega obraza. Roke, ki je blagoslavljal diktatorje in krvnike, kot je general Pinochet, v isti sobi, kjer je v krvi obležal predsednik Allende, niste mogli poljubiti. Papež Wojtila je odvihral dalje...

Oče Cardenal, bodite srečni, da je niste poljubili. Tista roka ni vredna Vašega poljuba.

Človek, ki misli, da je Kristusov namestnik na zemlji, ni vrgel trgovcev iz templja! Kaj še, saj ščiti nekega Marcinkusa, ki ga celo katoliška Italija išče, da bi ga postavila pred sodišče zaradi finančnih in drugih zločinov. Zaradi njegove bančne afere je nekdo, bančni

funkcionar Calvi, visel pod mostom v Londonu z vrvjo okoli vratu.

Wojtila, ki ga je zbodla misel, da bi Vi utegnili poljubiti njegovo roko, je v letalu met potjo v Čile razlagal znano teorijo o razliki med fašističnimi in komunističnimi diktaturami. Po njegovem so fašistične prehodne, zato mestoma tudi koristne (kot primer je navedel starorimsko demokracijo, ki si je občasno izbrala diktatorja, da bi uredila svoje notranje probleme), komunistične pa ne, ker so trajne.

V imenu te teorije so mnogi med drugo svetovno vojno sodelovali s fašisti in nacisti, polnili koncentracijska taborišča, pobijali lastne narode. V imenu te teorije je general Pinochet ubil predsednika Allendeja in veliko njegovih pristašev, ki so bili krivi predvsem tega, da so verjeli v demokracijo in jim niti na misel ni padlo, da bi z mlekem za dojenčke razdelili ljudstvu tudi orožje za morebitni protifašistični odpor. Pa je Pinochet (tisti, ki ga je papež blagoslovil pred razkazovanjem na balkonu) napolnil nogometni stadion s talci in jih nekaj tednov pobijal kot pse... Med njimi je bil kantavtor Victor Jara, ljubljeneč čilske mladine. Najprej so mu izpuli nohte, nato pa je moral z ranjenimi prsti igrati na kitaro, da so mu strune cefrale meso do kosti. Po neznosnem trpljenju je glas Victorja Jare utišal usmiljeni strel.

Na tem stadionu je Janez Pavel II maševal, pa ne za žrtve. Čilsko ljudstvo je posvaril, naj se ne upira, pač pa naj se spravi svojimi krvniki.

Kje si Evangelij in strašno svarilo: «Gorje mu, kdor pohujša enega izmed teh malih...»

Oče Cardenal, ne jemljite si k srcu Wojtilovega karanja in groženj. Pred Vami ni bil božji namestnik, kvečjemu Reaganov kaplan.

V sredo, 22. aprila ob 17.30
v Skrutovem, Sv. Lienart

**Zborovanje KPI o situaciji
v tovarni Danieli**

Prisotni bodo člani pokrajinskega
in deželnega vodstva partije.

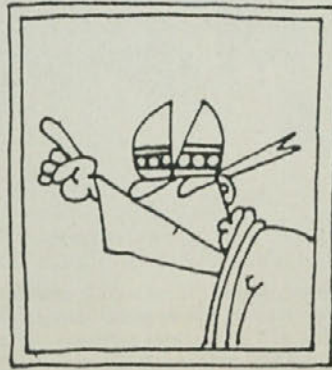
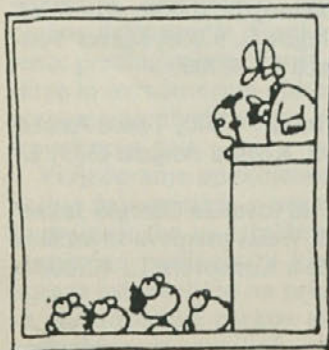
SANTIAGO.

PAPEŽ NA
STRANI REVNIH

PAPEŽ NA STRANI
BOGATIH

WOJTILA OBSOJA SPLAV
MED GOVOROM MATERAM
S PLAZA DE MAYO

PAPEŽ GOVORI
PROTI RAZPORDKI
YDOVAM DEZAPARE
SIDOV

naši razgledi

Skupina 85 – obrobje, a ne obrobnost

*O delu in načrtih združenja
slovenskih in italijanskih
intelektualcev v Furlaniji
Julijski krajini*

Stelio Spadaro

Zamisel četverice tržaških intelektualcev, dveh Italijanov in dveh Slovencev (Pavle Merku, Stelio Spadaro, Ivan Verč in Alfredo Vernier), da bi zbrali italijanske in slovenske kulturnike v nekakšno društvo, krožek, debatni klub ali kaj podobnega, je bila pred dobrima dvema letoma videti v tem mestu, kjer je med večinskimi narodom in slovensko manjšino še toliko nezaupanja, nerazumevanja, pregrad in blokad, nekam sanjaška. Toda čas je pokazal, da je bila zamisel o poglobljenem dialogu med Italijani in Slovenci na Tržaškem pravilna in da je vsaj del tržaških kulturnikov že dolgo iskal priložnosti za takšno mednarodno sodelovanje in spoznanje. Danes ima Skupina 85 kakih sto petdeset članov – med njimi so, če se omejimo samo na Italijane, med drugimi kardiolog Fulvio Camerini, univerzitetni profesor Giuseppe Francescato, jurist Giorgio Conetti, pisatelj Fulvio Tomizza, zgodovinar Giovanni Miccoli, univerzitetni profesor italijanske književnosti Elvio Guagnini, pisatelj Claudio Magris, fizik Tullio Weber, pisatelj Luciano Morandini. Poleg številnih javnih razprav in informacijskih potovanj po Sloveniji lahko štejemo za največji uspeh Skupine doslej njeno pobudo za dvomesečni izpopolnjevalni tečaj in nato še seminar o navzočnosti in prispevku slovenske kulture v Trstu, ki so jo sprejele tudi šolske oblasti, tako da tečaj zdaj obiskuje kakih petdeset italijanskih šolnikov. Razlago pobud in dela Skupine 85 in njenih načrtov smo prepustili Steliju Spadaru, enemu izmed ustanoviteljev, profesorju zgodovine filozofije, v političnem življenju pa odgovornem za kulturna vprašanja pri deželnem vodstvu KP Italije za Furlanijo Julijsko krajino.

Če se dobro spominjam, je bila prav želja, da bi zapolnili kulturni prepad, ki je tako dolgo zijal med Italijani in Slovenci, da bi ujeli zamujeno in sprožili odmrznitev odnosov, tista psihološka spodbuda in potreba, ki

je v zimi 84–85 botrovala ustanovitvi Skupine 85. Skupino smo ustanovili zaradi skupne želje in skupne psihične in osebne potrebe, da bi storili tudi še kaj več, kot je samo opredeljevanje in boj za zaščitni zakon in za ustrezno vlogo Slovencev v Italiji. Čutili smo potrebo po kroženju, izmenjavi tudi drugih misli, po križanju mnenj in ocen, po odpravljanju starih blokad in tudi starih navad. Zato tudi tolikšno zanimanje za Skupino 85 in soglasje z njenim programom. To soglasje je treba še posebej poudariti, ker dokazuje, da je v Julijski krajini vendarle več družbene strpnosti, kot bi si kdo mislil. Prav na to strpnost in dobro voljo mnogih ljudi pa se opira Skupina 85, to ji daje težo in smisel, široko zaledje izkušenj in prepletenosti (tudi družinske), iz katerega lahko črpa v spominu in družbi teh krajev trdno zakoreninjene pobude za svoje delo.

Iz vsega tega izvira tudi »filozofija« Skupine 85, ki je jasno opredeljena tudi v statutu Skupine, kjer v uvodu med drugim piše, da je »zgodovina obremenjenih krajev polna razdvojenosti in strahov, ki jih nekateri hote razpihujejo, ki jih mnogi sprejemajo, vsi pa trpijo zaradi njih... Skupina 85 (ki verjetno nastaja prepozno glede na globoke družbene spremembe v zadnjih desetletjih, a tudi glede na težo, ki jo je v družbeni zavesti že dobilo vprašanje odnosov med različnimi skupaj živečimi etničnimi skupnostmi) vidi svojo vlogo v programu kulturne izmenjave, ki pa je v teh naših krajih, zaznamovanih z navzočnostjo prebivalstva različne narodnosti, lahko učinkovita in ustvarjalna samo ob dobri volji in sodelovanju vseh«. To vodilo preveva vse člene statuta Skupine 85, še posebno jasno pa je opredeljeno v drugem členu, ki pravi, da si je »združenje zastavilo nalogo: a) preučiti in kolikor se le da odpraviti vzroke, ki še vedno ločujejo italijansko in slovensko skupnost v Trstu in drugih območjih dežele, kjer ti skupnosti živita druga ob drugi, in vzroke nasprotij med njima, ki imajo hude posledice za vso tukajšnjo družbo; b) spodbujati med Italijani in Slovenci v teh krajih kar najširše medsebojno spoznanje in si prizadevati – samostojno ali v sodelovanju z drugimi organizacijami, inštitucijami ali društvi – da bi bilo med obema narodnostnima skupnostima kar največ trajnega, raznolikega in načrtovanega sodelovanja in izmenjave; c) prispevati k poglobljanju in širjenju kulture sožitja in miru, ki naj zajame tudi druge narodnostne skupnosti v Trstu in v vsej deželi, prav tako pa tudi države na drugi strani meje, tako da bo Furlanija Julijska krajina postala os civilnega in kulturnega združevanja«.

Enake misli najdemo tudi v razpravi Alfreda Verniera na enem prvih, ustanovitvenih sestankov Skupine 85: »... nujna so torej srečanja in stiki, ki odpravljajo predsodke in sumničenja, stara in nova, ki spodbujajo temeljitejši in objektivno spoznanje dogajanj v preteklosti in sedanjem življenju enih in drugih, ki prispevajo k iskanju pravičnih in zadovoljivih rešitev za skupne probleme... nekaj pa bo seveda vselej ločevalo Italijane in Slovence v teh krajih: etnične značilnosti (se pravi jezik, kultura, tradicija) in pa dejstvo, da so eni pripadniki večine, drugi pa manjšine z vsemi posledicami, ki jih ima to dejstvo na različnih ravneh, ne nazadnje tudi na povsem eksistencialni...«

Značilno je, da vodila Skupine 85 nikoli ne govore o možnosti kakega zlitja različnih narodnostnih skupnosti in kultur, pač pa izpričujejo kar najbolj jasno voljo, da bi bilo med različnimi deli deželne družbe kar največ stikov in povezav, izmenjave, prepletanja. V listinah Skupine 85 pogosto opozarjamo na vrednote raznolikosti zgodovinskih korenin in nacionalnih identitet ljudi, ki skupaj žive v teh krajih, in na dolgo tradi-

cijo sodelovanja v političnem boju – zlasti v delavskem gibanju – pa tudi v drugih oblikah družbenega življenja, ki je precej trdno zakoreninjena v teh deželah Svernega Jadrana.

Prve pobude Skupine v zimi 84–85 so potekale predvsem v znamenju medsebojnega obveščanja in v tem okviru je bil še posebno pomemben seminar o »tihu asimilaciji«, povezan z izidom knjige Sedmaka in Susiča, ki obravnava prav to vprašanje. Verjetno je to bil prvi diskusijski večer zunaj običajnih obrazcev in ponavljanj o problemih odnosov med Italijani in Slovenci, o nevarnosti prihuljene asimilacije, posledice mnogoterih kulturnih in političnih vzgibov, ki jih vsiljuje italijanska družba. Toda takrat smo razpravljali tudi o »aktivni integraciji«, kot se je posrečeno izrazil Carlo Tullio Alta, o kateri posredno pišeta tudi avtorja študije in ki bi lahko bila koristna orientacijska točka za številne in raznolike pobude, povezane s programom kulture sožitja, ki naj ne bi pomenila pasivnega, vzporednega življenja obeh skupnosti.

Pobude Skupine 85 v teh dveh letih so bile, če lahko tako rečem, konkretne manifestacije te široke filozofije, ki se zaveda, da se svet spreminja – tudi v Trstu in njegovi okolici – in ki hoče zato dati vprašanjem odnosov med Italijani in Slovenci teži in razsežnosti kulturne razprave zadnjega desetletja tega tisočletja in jih rešiti vloge varuhov zgodovine. Pri tem mislim na razpravo s Claudijem Magrisom ob izidu knjige Arnalda Bressana o slovenskih pisateljih s Tržaškega »Pustolovščine besed«, na srečanje s profesorjema Guagninijem in Rakarjem o kulturnih odnosih med Italijani in Slovenci v Furlaniji Julijski krajini v prvih desetletjih tega stoletja, prav tako pa tudi na pogovore z znanstveniki iz miramarskega Središča za teoretično fiziko o prihodnosti znanstvenega raziskovanja v teh krajih. Prav takšna filozofija je značilnost Skupine 85 in po njej se razlikuje že od vsega začetka, po zasnovi in načrtih od kakega društva, v katerem se zbirajo, iz navade ali pa zaradi nekakšne dolžnostne solidarnosti, italijanski in slovenski kulturniki. Skupina je v resnici trajno središče intelektualnega dela, pripomoček, ki si ga je vsak izmed nas – in vsi skupaj – izbral, da bi laže našel poti in možnosti za medsebojno komuniciranje in za skupno premišljevanje, skratka okolje, ki ga nikoli nismo imeli. Gre za večglasno središče, kot je pač večglasna kultura sveta in tudi kultura teh naših krajev. Prav zato smo si že od vsega začetka prizadevali, da bi pritegnili med nas ljudi različnih kulturnih opredelitev in tudi različnih interesov in poklicev. Opazno naraščanje članstva Skupine 85 verjetno lahko pripišemo prav tem načelnim opredelitvam skupine, po svoje pa je to naraščanje števila članov tudi nekakšno soglasje s pobudo, ki je doslej »manjkala« Furlaniji Julijski krajini.

Delovni program, ki si ga je zastavila Skupina 85, in obzorja, ki jih je odprla, so predvsem v znamenju kulture, njene pobude so kulturne, zato tudi ubirajo drugačna pota in tudi njihov korak je drugačen od tistega, ki ga ima politika. Skupina načrtuje svoje delo dolgoročno, vendar ne kot »skrito« orodje politike, kot nadomestek politike, pa čeprav nikoli ne pozabi na politiko. Lahko bi rekli, da je Skupina 85 nastala predvsem zaradi prepričanja, da so vzrok ostrega in že desetletja trajajočega političnega boja med delom Italijanov in Slovencev v Furlaniji Julijski krajini črna polja kulturnih nasprotij, molka, razklanosti in ločenosti, navad, ki se niso nikoli približale, prepletle, in ki so prav zato obremenjevale in še obremenjujejo druge, toda tudi nas.

Skupina 85 je torej predvsem združba, v kateri naj bi se medsebojno spoznali, izmenjavali svoje vedenje, hkrati pa tudi združevali svoje bogastvo – delo, znanje, izkušnje – prav tako pa tudi dele družbe in kulture, ki so bili po sili in zvijačno predolgo ločeni. V njej se krešejo mnenja in izmenjavajo informacije, toda v Skupini tudi *gledamo skupaj*, skupaj opazujemo, ustvarjamo nova vedenja in misli, proučujemo najrazličnejša znamenja naše zapletene in razčlenjene družbe. In tudi učimo se gledati skupaj. Stara tradicija, ki pa je še naprej živa v italijanski kulturi, nas je učila in naučila, da v najboljšem primeru vidimo dve zaključeni družbi, ki živita ločeno in vzporedno. Zato je bilo in je še tako borno vedenje, ki ga imajo Italijani o Slovincih in njihovem življenju, predvsem pa nikoli ni bilo – in ga še vedno ni – usklajenega premišljevanja o celovitosti tržaške in deželne družbe, o zvezah in povezavah, prepletanjih, izmenjavah na območjih kulturnega življenja, ki so najbližja »notranjim« mejam v mestu in v deželni družbi. To so zveze in povezave, kulturne izkušnje in dognanja, za katere italijanska družba noče vedeti, o katerih je že od nekdaj molčala in tako zmaličila in osiromašila celovito podobo kulturnega in civilnega življenja v teh krajih.

Odnos do večnarodnostnih območij in družb, kot je naša, je seveda predvsem problem italijanske kulture. V preteklosti je bila obmejna kultura sinonim za kulturo, ki si je prizadevala doseči novitost, istorodnost in je v teh svojih prizadevanjih postajala vse bolj nestrpna, ko je začutila pred seboj tujo »navzočnost«, drugačno identiteto, ki ji ni mogla vsiliti istorodnost in jo asimilirati. To je stara zgodba o istovetenju države in nacije in to pojmovanje je zaznamovalo – zaradi vpliva ali pa tudi z odkritim nasiljem – vsako pojavno obliko in vse inštitucije kulturnega in političnega življenja.

Pri tem mislim predvsem na početje in nasilje fašističnega režima v teh krajih. Mogoče se komu zdi, da so taka pojmovanja že dolgo tega odrinjena v ropotarnico zgodovine, toda dejstvo je, da je še kar precej razširjena misel, da je dolžnost države gledati na vse pojave različnosti ob meji kot na pojave potencialnega nemira, omejevanja nacionalne suverenosti, nasprotovanja in sovražnosti.

Mislim, da se mora danes, ob vseh teh spremembah v svetu, ki smo jim priča, italijanska demokratična kultura globoko zamisliti in povsem drugače ovrednotiti ta območja severnega Jadrana, kjer je v stalnem stiku z drugačnimi kulturami, drugačnimi zgodovinami, z drugimi narodi, s prepletanjem in zapletmi, ki so tako globoko zaznamovali in še zaznamujejo zgodovinski, demografski in družbeni ustroj v teh delih Evrope. To prevrednotenje se je pravzaprav že začelo, pa čeprav še nima prave širine. Pobude Inštituta Gramsci, Društva za istrskobenečansko kulturo, posebna številka zbornika Territorio, posvečena slovenski narodnostni skupnosti, so sad prizadevanj, da bi v večnacionalni resničnosti teh krajev videli bistveni temelj naše družbe, bistveno prvino skupnega bogatenja vsega prebivalstva.

Pobude, naj bi se italijanska kultura poglobila v te teme, prihajajo z raznih strani, predvsem z leve, toda tudi od številnih struj liberalnodemokratične kulture in celo iz vrst samega italijanskega iredentizma.

Ko gre za odnose med Italijani in Slovenci v Furlaniji Julijski krajini pa za levico slejkoprej ostaja temeljni problem priznanje Slovincem *pravice do lastne identitete*, se pravi pravice do obveščanja, do šole, do razvoja: in to je naš prispevek, prispevek z obrobja, italijanski demokraciji.

VEČ POBUD

Star izrek umnih ljudi se glasi: »Bra-
ta in soseda ne moreš izbirati«. Ob-
močje, na katerem živimo, je že po
tradiciji občutljivo. Zato je zlasti
pomembno, da gojimo dobro so-
sedsko sodelovanje. Samo površna
podoba o sedmih jugoslovanskih
sosedih dovolj razkriva vso zaplete-
nost razmer na Balkanu, ki mu pri-
padamo, pa tudi v Podonavju, s
katerim smo prav tako povezani na
tem geopolitičnem prostoru. Naj-
prej navedimo, da so izmed naših
sosedov Bolgarija, Romunija in
Madžarska članice varšavske voja-
ško-politične zveze. Grčija in Itali-
ja zahodno-evropskega vojaško-
političnega bloka. Avstrija je ne-
tralna, Albanija pa zunajblok-
ska, toda žal morda najbolj nega-
tivno naravnana proti Jugoslaviji.
Kar zadeva sosednje države članice
dveh nasprotujočih si blokov, odse-
va njihovo obnašanje do Jugoslavije
ne le njihove interese, marveč
včasih tudi interese vojaško-politič-
nih ali gospodarskih zvez in skupin,
ki jim pripadajo. Gotovo je, da na
odnose med sosedami neizogibno
vpliva stališče posameznih držav do
delov naših narodov, ki živijo v
njih. Ali vemo, koliko Makedon-
cev, Slovencev, Srbov, Hrvatov,
Muslimanov in drugih živi v sosed-
njih državah? Po nekaterih ocenah
jih je približno 750.000.

Naslednji dejavnik, ki vpliva na
sosedsko sodelovanje, so ekonom-
ski odnosi, za katere se, kar zadeva
Jugoslavijo, lahko trdi, da so po-
membni, vendar še ne dovolj razvi-
ti. V letu 1986 so bile naše sosede
udeležene z nad 17 odstotki v celotni
jugoslovanski gospodarski menjavi
(leta 1985 je to znašalo 4 mili-
jarde dolarjev). Pomembno je, da
je menjava s sosedami izravnana in
skoraj povsem izenačena – uvoz je
skoro v celoti pokrit z našim izvozom.
Toda možnosti za napredek
gospodarskega sodelovanja z indu-
strijsko kooperacijo še zdaleč niso
izkoriščene. Zaostaja tudi znan-
stveno-tehnološko sodelovanje s
sosedami.

Sodelovanje na drugih področ-
jih, denimo na kulturnem, je različ-
no od države do države. Nekoliko
ugodnejše je sodelovanje v zatira-
nju kriminala pa tudi v varstvu člo-
vekovega okolja. Odrprtosti jugo-
slovanskih mej pa ne spremlja vse-
lej podobno ravnanje nekaterih na-
ših sosed, kar velja zlasti za tiste, ki
oporekajo obstoj ali kratijo pravice
našim narodnostnim manjšinam v
teh državah (denimo Makedoncem).

Leta 1986 smo imeli s petimi so-
sedami: Italijo, Grčijo, Madžarsko
in Romunijo srečanja na najvišji ali
visoki ravni. Kar zadeva Albanijo
in Bolgarijo, je prišlo do srečanj
zunanjih ministrov v okviru redne-
ga zasedanja ZN. To lahko štejemo
kot ploden uspeh s pripombo, da bi
bilo morda koristnejše kot sama sre-
čanja na katerikoli ravni pripravljati
programe. Tako bi lahko ocenjevali
dejanske uspehe dolgoročno,
namesto da pogosto samo registri-
ramo stike naših in tujih držav-
nikov.

Odvisno od pomembnosti kakšnega part-
nerja pa tudi od možnosti, da se uresniči
interes obeh strani, bi bila srečanja še tvor-
nejša, če bi imeli natančne programe – kaj
želimo in kaj pričakujemo in kaj smo dejan-
sko s tem dobili. Ob vseh teh srečanjih in
aktivnostih smo že po ustaljeni navadi govo-
rili tudi o odprtih vprašanjih, ta pa se pretež-
no nanašajo na položaj naših manjšin v teh
državah. To je bilo, slikovito povedano, vse-
lej dežurno vprašanje. Nismo bili popustlji-
vi, kar je dobro. Tudi v prihodnje ne bomo
popuščali. Toda v minulem obdobju smo
morda položaj naših manjšin v zvezi z odnosi
s sosedami včasih preveč poudarjali, včasih
pa ga postavljali kot pogoj za celotno sode-
lovanje. To velja za nas pa tudi za nekatere
sosede. Bistveno je, da v zvezi z varstvom
pravic naših manjšin v sosednjih državah ne
počnemo tistega, kar sicer ne dovoljujemo
drugim, da počno z nami. Ni mogoče, deni-
mo, govoriti o nekakšnih kulturnih prostori-
h, ki segajo zunaj naših meja, ne da bi to
vplivalo na odnose s to državo. Prav tako ne
smemo pozivati k zbiranju naših manjšin v
sosednji državi okoli matičnega naroda v
Jugoslaviji. Obstoj manjšin je realnost, s
katero moramo računati, in tisti, ki ne želi
tega videti, zapada v politično in nacionalno
slepilo. Meje v Evropi so po helsinki listini
nespremenljive in to dejstvo moramo upo-
števat.

V odpravljanju ovir na poti za izboljšanje
sosedskega sodelovanja moramo videti tudi
svoje napake. Dejstvo je, da v nekaterih
sosednjih državah oporekajo pravicam naših
manjšin, česar mi ne skrivamo. Prav tako pa
drži, da je stopnja ogroženosti naših ljudi v
sosednjih državah različna. Naše nasproto-
vanje takšnim pojavom je tudi različno od
republike do republike. Spori s takšnimi
sosedami pa so včasih preveč čustveni, reak-
cije pogosto niso v skladu z načelno politiko
Jugoslavije kot socialistične nevrščene dr-
žave, ki terja najvišjo stopnjo vzajemnega
upoštevanja ob reševanju tudi najobčutlji-
vejših vprašanj, med katere sodi tudi položaj
narodnostnih manjšin.

Videti je, da ni soglasja na celotnem jugo-
slovanskem prostoru o enakem stališču do
vseh sosed, ko gre za pravice delov naših
narodov v sosednjih državah. Njihov položaj
je stvar vsejugoslovanske skupnosti.
Sicer pa je v ustavnem sistemu Jugoslavije
federacija nedvomno subjekt mednarodnega
prava in samo ta lahko ureja vse odnose in
tako tudi tiste, ki se tičejo položaja naših
manjšin v sosednjih in drugih državah. V
prejšnji pa tudi sedanjih praksi se pozablja na
to, zaradi česar imamo opravka s pojavi, ki
so v nasprotju z ustavnimi načeli. Seveda ne
smemo brez te v drugo skrajnost in oporeka-
ti pravici matičnega naroda oziroma matične
republike, da kar najbolj vpliva na zavzema-
nje vsejugoslovanske skupnosti pri sosedni
državi, da se zagotovi ugoden položaj jugo-
slovanskih narodnostnih manjšin. Toda to
moramo doseči po legalnih poteh in na na-
čin, ki ne bo neugodno vplival na razvoj
dobrega sosedskega sodelovanja naše države.
Mehanizmov za to je na pretek, zagotavlja
pa jih tudi ustroj jugoslovanske federacije,
ki je utemeljena na načelih enakosti,
enakopravnosti in samoupravljanja. Repu-
blike in pokrajini lahko učinkovito vplivajo
na graditev jugoslovanske zunanje politike
in potemtakem tudi na tiste njene dele, ki se

tičejo sosed in položaja naših manjšin v teh
državah. Sicer pa dajejo republike in pokra-
jini po ustavi soglasje k sleherni zunanjepoli-
tični in mednarodni aktivnosti Jugoslavije,
kar je odsev specifične federativne ureditve
SFRJ.

V minulih dneh so bili odnosi s sosedi in
širše – medbalkansko sodelovanje predmet
nekaj pomembnih sestankov pri nas. Enot-
no je bilo stališče, da moramo razvijanju
dobrega sosedskega sodelovanja namenjati
v prihodnje še večjo pozornost, kar pomeni,
da doslej ni povsem ustrezalo. Jugoslavija
kot balkanska, hkrati pa nevrščena država,
ima poseben pomen za stabilnost na teh
prostorih. Zato podpira vse pobude, ki pri-
spevajo k medbalkanskemu zblizevanju.
Prav tako Jugoslavija kot aktivna evropska
država nikoli ne pozablja, da je sodelovanje
na vsej celine pogoj za izboljšanje razmer
tudi na našem prostoru. Toda prav nevrš-
čena zunanjepolitična opredelitev Jugoslavije
in njena konstruktivna vloga na Balkanu v
minulih desetletjih, tudi takrat, ko je bilo
naše območje v nevarnosti, da postane novo
seme razdora, terjajo več pobud, ki bi bile
naravnane h krepitvi dobrega sosedskega
sodelovanja na Balkanu. S tem ne bi zmanj-
šali vpliva in prisotnosti Jugoslavije na glo-
balnem evropskem in svetovnem prostoru,
kot to nekateri želijo prikazati, niti ne bi to
pomenilo dozdevnega spreminjanja jugoslo-
vanske nevrščene politike. Naj je še tako
zmotno in nesprejemljivo mnenje, da obra-
čanje k sosedam zmanjšuje vlogo Jugoslavije
v evropskih in svetovnih okvirih, je nespre-
jemljivo tudi stališče, pa naj prihaja od ko-
derkoli, da pobude Jugoslavije na balkan-
skem prostoru dozdevno pomenijo njeno
strinjanje s sicer nesprejemljivimi gledišči
nekaterih sosed, denimo, o položaju narod-
nostnih manjšin, nadalje o gospodarskih,
prometnih in ekoloških problemih. Nasprot-
no, obstaja cela kopica področij, na katerih
je možno sodelovanje tako, da je samo stvar
dobrih programov in pobud, da bi do njega
tudi prišlo. Načelna politika naše države, ki
je splošno priznana v svetu, se mora uvelja-
viti tudi na Balkanu, točneje, v odnosih
Jugoslavije z njenimi sosedami.

V tem duhu so napovedane nekatere ju-
goslovanske pobude, najnovejša pa je še
zlasti zanimiva. Gre za predlog za srečanje
voditeljev diplomacij balkanskih držav. To-
da pri vseh teh pobudah ima večina balkan-
skih držav pred očmi širše območje, kakor
je tisto, ki ga domneva, strogo gledano, zem-
ljepisni pojem Balkana. Mišljene so, deni-
mo, nekatere sredozemske države kot tudi
nekatero državo ob Donavi, ki gravitirajo k
Balkanu. Jugoslavija kot balkanska pa tudi
kot podonavska država je morda najbolj po-
klicana pa tudi največ ji je do tega, da prev-
zame vlogo koordinatorice zbiranja držav
širšega balkanskega, podonavskega in sre-
dozemskega območja.

Ko se ravnamo po misli predsednika Tita
– da smo vsi na svetu nekako sosedje –
moramo vse naše moči združiti, da bomo
usmerjali našo diplomacijo, gospodarstvo,
kulturo pa tudi politiko k uresničevanju te
velike ideje. Zakaj, vse priča o kopici neiz-
koriščenih možnosti za to, da se tesneje
povežemo s sosedami in da s tem dosežemo
zdaleč večjo politično, gospodarsko pa tudi
diplomatsko vzajemno korist.
Dr. ČEDOMIR VUČKOVIĆ

«VEČINSKI SINDROM» V JUGOSLAVIJI

Tokrat smo ponatisnili razmeroma boj umirjen članek v «Komunistu», glasilo ZKJ in ZKS, ki podobno kot članki v reviji «Danas» (Petar Dodik) in «Borbi» (dr. Perič) polemizirajo s «slovensko» manjšinsko politiko in konceptom enotnega slovenskega kulturnega prostora, češ da gre za vmešavanje v notranje zadeve drugih držav, v tem primeru jugoslovanskih sosed.

Ko pobiramo take članke, se nam sama po sebi vsiljuje misel, da se v takih primerih še kako pozna Titova odsotnost pri krmilu jugoslovanske partije...

Vendar je prav, da razpredemo nekaj misli ob takem pisanju, ki je v bistvu nadaljevanje zloglasnih pamfletov Rade- ta Stipetiča v zagrebškem «Vjesniku» in s tem voda na mlin najbolj mračnim silam nacionalizma, tu in tam.

Nedvomno je Jugoslavija v hudi krizi, iz katere ne ve, kako se bo izmotala. Polemika o načinih reševanja krize (trda roka, vojska, demokratizacija kot alternativa) zajema tudi sfero nacionalnih odnosov v jugoslovanski federaciji, ki še zdavnaj niso taki, kot jih je prikazovala uradna propaganda. Kdor nam je svoj čas očital prosovjetsko zaslepljenost in zahteval, naj jo naglo premoščamo, ne more sedaj zahtevati, naj prisegamo na «bratstvo-jedinstvo» in na kriticizacijo, češ da je Jugoslavija na idealen način rešila nacionalno vprašanje. Ko je propaganda širila te laži, je Rankovičeva policija uprizarjala po Kosovu racije, ki jih ni pomnil Balkan, na Hrvatskem pa so s pospešenim ritmom izvajali program brisanja vsakršnega znaka prisotnosti italijanske narodnosti na Kvarneru in nekaterih otokih...

Sedaj se v Jugoslaviji vpleta v polemiko med unitaristi in zagovorniki vloge narodov v federaciji še «slovenski sindrom». Postal je naravnost moderno, da se za vsako stvar krivi Slovenijo in pripisuje njenemu vodstvu vse grehe, tudi tiste, s katerimi sama obračunava, pa čeprav pri tem spoštuje demokratično zakonitost, ko se spodobi za omikano evropsko državo.

In vendar se napadi na «slovensko politiko» množijo. Ne gre pozabiti, da se marsikdaj napada Ljubljano, da bi poslušali v Beogradu, Zagrebu, na Reki ali v Prištini!

Zanimivo je, da razni Dodiki, Stipetiči ali Petriči, pa tudi doktorirani pisci «Komunista», napadajo predvsem odnos Slovenije do lastnih narodnih manjšin (pri nas, v Avstriji in na Madžarskem) ter pojem enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Lahko bi odgovorili tem kritikom, da je vse mednarodnopravne obveznosti do slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji sprejela beograjska vlada, pa še to v letih, ko je bila Jugoslavija še kar centralistično urejena. Avstrijska državna pogodba je bila podpisana leta 1955, londonski memorandum pa 1954. Tudi Osimo je podpisoval Beograd, oziroma minister Minič, za katerega res ne moremo reči, da je «sin kranjske dežele». Torej?

Zato je zvrčanje odgovornosti na Slovenijo le pretveza, da bi lahko utemeljevali odstop od teh obvez, recimo kar naravnost predlog o razprodaji manjšin za nekaj kreditov. Naj sprejmejo Dodiki, Petriči in podobni razpravljajci, vsaj odgovornost, ki izhaja iz iskrenosti. Vendar se nam vsiljuje sum, da gre za nekaj drugega. Napad na pravice manjšin, kot vmešavanje v notranje zadeve sosed, je v resnici le uvod v širši napad na «notranje manjšine» v federaciji - slovenski in makedonski narod, je torej izraz najčistejšega unitarizma, združenega z velikosrbskim ali velikohrvatskim nacionalizmom.

Slednja prihajata do izraza že dalj časa in so nujna posledica dejstva, da je miselnost političnih sredin v posameznih delih Jugoslavije različna prav v odnosu do nacionalnega vprašanja.

Jezikovna večina v Jugoslaviji ravna kot vse večine, ki v svoji sredini morajo trpeti celo narodne manjšine: v mislih imamo srbsko-hrvatsko večino, ki se ubada z Albanci na Kosovu, Madžari in drugimi v Vojvodini, Italijani v Istri, na Reki in Kvarneru. Ni naključje, da so odnosi prav na teh področjih najbolj problematični, medtem ko je občutljivost Makedonije za svoje manjšine v Grčiji in Bolgariji, oziroma Slovenije za slovenske manjšine za mejami in lastne manjšine doma znatno drugačna, rekli bi neproblematična.

Nekaterim ne gre v račun misel o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, ki uresničuje zamisel o združitvi slovenskega naroda ne glede na meje (nasprotno, ob priznanju in premoščanju meja, z njihovim odpiranjem), ker doživljajo ta problem različno. Srbskim nacionalistom, ki so si zakuhali kosovsko kašo, ne gre v račun misel, da bi lahko Albanci na Kosovu govorili o enotnem albanskem kulturnem prostoru.

Prav jim odgovarja predsednik CK ZK Slovenije tov. Milan Kučan med proslavljanjem 50 - letnice čebinskega kongresa, ko poudarja ta slovenska in Titova načela o skrbi za manjšine in enotni kulturni prostor. Žal je, za sedaj, to le krik vpijočega v puščavi.

Mar ni perspektiva odnosa med Italijani v Jugoslaviji in matičnim narodom edina obramba pred asimilacijo sicer izčrpane in izmozgane manjšine? Je, razen če v Zagrebu kdo ne računa prav s tem, potem ko se je del te skupnosti po vojni izselil čez mejo. In mar ni v tej luči treba drugače ocenjevati tudi pojave, kot so bili beg Italijanov (in ne samo reakcionarjev!) čez mejo? V kolikšni meri so jih zapodili? Bo zgodovina kdaj povedala vso resnico?

Tako razmišljanje nas lahko vodi zelo daleč, vendar drži, da se moramo Slovenci v Italiji naučiti, da podoživljamo stisko lastnega matičnega naroda in živimo kot dvojni manjšinci: manišinci v tujerodni državi in manjšinci skupaj z matico. In računamo v večji meri na lastno moč, enotnost, ter demokratično zaveznitvo z italijanskimi naprednimi silami, kajti stvar naše manjšine je prej ko slej stvar demokratičnega napredka in razvoja italijanske družbe. Zasanjano naslanjanje na Jugoslavijo, ki naj materinsko ali očetovsko rešuje naše probleme, ko še svojih ne more, je nevarna zabloda.

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI z. z n. j.

VABILO

Spoštovani člani!

Vljudno ste vabljeni, da se udeležite rednega letnega občnega zbora, ki bo v prvem sklicanju dne 25. aprila 1987 ob 8. uri in v drugem sklicanju v

NEDELJO, 26. APRILA 1987

ob 9.30 v DVORANI SKD «I. GRUDEN» v Nabrežini št. 89

UPRAVNI SVET